

Karanteenipäätöksen antaminen

KANTELU

Kantelija on oikeuskanslerille 18.1.2021 osoittamassaan kantelussa arvostellut Espoon kaupungin menettelyä karanteenia koskevan päätöksen antamisessa lapselleen. Kantelija pitää menettelyä päätöksen antamisessa virheellisenä ja päätöstä perusteettomana sekä sisällöltään puutteellisenä. Kantelija arvostelee lisäksi kaupungin tartuntatautiyksiköltä puhelimitse saamaansa asiaa koskevaa viestiä, jota hän pitää asiattomana.

Kantelija on täydentänyt kanteluaan 23. ja 30.3.2021 saapuneilla lisäkirjoituksilla.

SELVITYS

Espoon kaupunki on antanut 26.3.2021 päivätyn selvityksen 1231/06.00.00/2021.

VASTINE

Kantelija on antanut 11.5.2021 päivätyn vastineen.

RATKAISU

1 Asiaa koskevat säännökset

Perustuslain 7 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen. Pykälän 3 momentin mukaan henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ei saa puuttua eikä vapautta riistää mielivaltaisesti eikä ilman laissa

säädettyä perustetta. Rangaistuksen, joka sisältää vapaudenmenetyksen, määrää tuomioistuin. Muun vapaudenmenetyksen laillisuus voidaan saattaa tuomioistuimen tutkittavaksi. Vapautensa menettäneen oikeudet turvataan lailla.

Perusoikeusuudistusta koskevan hallituksen esityksen ([HE 309/1993 vp](#), s. 46 ja 48) yksityiskohtaisten perustelujen (esityksessä hallitusmuodon 6 §, nykyisin perustuslain 7 §) mukaan henkilökohtainen vapaus on luonteeltaan yleisperusoikeus, joka suojaa ihmisen fyysisen vapauden ohella myös hänen tahdonvapauttaan ja itsemääräämisoikeuttaan. Säännöksessä tarkoitetaan vapaudenmenetyksellä samaa kuin vapauden riistämisellä, toisin sanoen järjestelyä, jolla henkilöä kielletään ja estetään poistumasta hänelle määrätystä hyvin rajatusta olinpaikasta. Esityksen mukaan säännösehdotuksessa tarkoitettu vapaudenmenetys oli esimerkiksi tuolloin voimassa olleen tartuntatautilain (583/86) 17 §:ssä tarkoitettu eristäminen.

Perustuslain 9 §:n 1 momentin mukaan Suomen kansalaisella ja maassa laillisesti oleskelevalla ulkomaalaisella on muun muassa vapaus liikkua maassa.

Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan muun muassa jokaisen yksityiselämä on turvattu.

Edellä mainitun perusoikeusuudistusta koskevan hallituksen esityksen perustelujen (s. 52-53, esityksessä hallitusmuodon 8 §, nykyisin perustuslain 10 §) mukaan yksityiselämän suojan lähtökohtana on, että yksilöllä on oikeus elää omaa elämäänsä ilman viranomaisen tai muiden ulkopuolisten tahojen mielivastaista tai aiheetonta puuttumista hänen yksityiselämäänsä. Yksityselämään kuuluu muun muassa yksilön oikeus vapaasti solmia ja ylläpitää suhteita muihin ihmisiin ja ympäristöön.

Perustuslain 19 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut ja edistettävä väestön terveyttä.

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Pykälän 2 momentin mukaan oikeus saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla.

Perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen.

Euroopan ihmisoikeussopimuksen (jäljempänä ihmisoikeussopimus) 5 artiklan 1 kohdan mukaan jokaisella on oikeus vapauteen ja henkilökohtaiseen turvallisuuteen. Keneltäkään ei saa riistää hänen vapauttaan, paitsi artiklakohdan alakohdissa luetelluissa tapauksissa kuten muun muassa silloin, kun henkilöltä riistetään vapaus lain nojalla tartuntataudin leviämisen estämiseksi vuoksi (alakohhta e). Artiklan 4 kohdan mukaan jokaisella, jolta on riistetty hänen vapautensa pidättämällä tai muuten, on oikeus vaatia tuomioistuimessa, että hänen vapaudenriistonsa laillisuus tutkitaan viipymättä ja että hänet vapautetaan, mikäli toimenpide ei ole laillinen.

Ihmisoikeussopimuksen 8 artiklan 1 kohdan mukaan jokaisella on oikeus nauttia yksityis- ja perhe-elämäänsä, kotiinsa ja kirjeenvaihtoonsa kohdistuvaa kunnioitusta. Artiklan 2 kohdan mukaan viranomaiset eivät saa puuttua tämän oikeuden käyttämiseen, paitsi kun laki sen sallii ja se on välttämätöntä demokraattisessa yhteiskunnassa muun muassa terveyden suojaamiseksi, tai muiden henkilöiden oikeuksien ja vapauksien turvaamiseksi.

Ihmisoikeussopimuksen 13 artiklan mukaan jokaisella, jonka kyseisessä yleissopimuksessa tunnustettuja oikeuksia ja vapauksia on loukattu, on oltava käytettävissään tehokas oikeussuojakeino kansallisen viranomaisen edessä siinäkin tapauksessa, että oikeuksien ja vapauksien loukkauksen ovat tehneet virantoimituksessa olevat henkilöt.

YK:n lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen 3 artiklan 1 kohdan mukaan kaikissa julkisen tai yksityisen sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten tai lainsäädäntöelimien toimissa, jotka koskevat lapsia, on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu. Sopimuksen 16 artiklan 1 kohdan mukaan muun muassa lapsen yksityisyyteen ja perheeseen ei saa puuttua mielivaltaisesti tai laittomasti.

Tartuntatautilain tarkoituksena on lain 1 §:n mukaan ehkäistä tartuntatauteja ja niiden leviämistä sekä niistä ihmisille ja yhteiskunnalle aiheutuvia haittoja. Lain 9 §:n 1 momentin mukaan kunnan on alueellaan järjestettävä kyseisessä laissa tarkoitettu tartuntatautien vastustamistyö ja terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaavan lääkärin on otettava selvää epäillyn tai todetun tartuntataudin laadusta ja sen levinneisyydestä sekä ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin taudin leviämisen estämiseksi.

Tartuntatautilain 60 §:n 1 momentin mukaan, jos yleisvaarallisen tartuntataudin tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäillyn tartuntataudin leviämisen vaara on ilmeinen eikä taudin leviämistä voida muulla tavoin estää, virkasuhteinen kunnan tartuntataudeista vastaava lääkäri tai virkasuhteinen sairaanhoitopiirin kuntayhtymän tartuntataudeista vastaava lääkäri voi päättää henkilön karanteenista enintään yhden kuukauden ajaksi. Päätös karanteenista voidaan tehdä henkilölle, jonka on todettu tai perustellusti epäilty altistuneen yleisvaaralliselle tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäillylle tartuntataudille.

Tartuntatautilain 3 §:n 4 kohdan mukaan kyseisessä laissa tarkoitetaan karanteenilla muun ohella taudinaiheuttajalle altistuneen tai perustellusti altistuneeksi epäillyn henkilön erottamista muista kotiinsa tai muuhun määrättyyn paikkaan.

Tartuntataudeista annetun valtioneuvoston asetuksen 1 §:n 14 kohdan mukaan yleisvaarallisia tartuntatauteja ovat SARS, MERS ja muu uuden koronavirustyyppin aiheuttama vaikea infektio.

Tartuntatautilain 90 §:n 1 momentin mukaan kyseisessä laissa tarkoitettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (nykyisin laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa) säädetään.

Tartuntatautilain 91 §:n 1 momentin mukaan muun muassa edellä selostetussa lain 60 §:ssä tarkoitetut päätöksen voidaan panna täytäntöön heti muutoksenhausta huolimatta. Pykälän 2 momentin mukaan, kun muutosta on haettu, muutoksenhakuviranomainen voi kieltää päätöksen täytäntöönpanon tai määrätä sen keskeytettäväksi.

Tartuntatautilain 92 §:n mukaan kyseisessä laissa tarkoitetut muun muassa karanteenia koskevat muutoksenhakuasiat on käsiteltävä kiireellisinä.

Tartuntatautilakia koskevan hallituksen esityksen ([HE 13/2016 vp](#), s. 63) yksityiskohtaisten perustelujen mukaan lain 92 §:ssä tarkoitetun asian käsittelemistä kiireellisesti edellyttävät edellä selostetut perustuslain 21 § ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen 5 artiklan 4 kohta.

Hallintolain 2 luvussa säädetään hyvän hallinnon perusteista. Lukuun sisältyvän 8 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa. Lain 9 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on käytettävä asiallista, selkeää ja ymmärrettävää kieltä.

Hallintolain 43 §:n 1 momentin mukaan hallintopäätös on annettava kirjallisesti. Pykälän 2 momentin mukaan päätös voidaan antaa suullisesti, jos se on välttämätöntä asian kiireellisyyden vuoksi. Pykälän 3 momentin mukaan suullinen päätös on viipymättä annettava myös kirjallisena oikaisuvaatimusohjeineen tai valitusosoituksineen. Määräaika oikaisuvaatimuksen tekemiseen tai muutoksenhakuun alkaa kirjallisen päätöksen tiedoksisaannista siten kuin siitä erikseen säädetään.

Hallintolakia koskevan hallituksen esityksen ([HE 72/2002 vp](#), s. 105-106) perustelujen mukaan 43 §:n 1 momentti sisältäisi yleisen periaatteen, jonka mukaan hallintopäätös on annettava kirjallisena. Kirjallisen päätöksen antaminen takaa esityksen mukaan sen, että ratkaisuun tyyty-

mättömällä on mahdollisuus saada tietoonsa päätöksen perusteet ja hän voi harkintansa mukaan saattaa päätöksen tuomioistuimen tutkittavaksi. Sääntelyn taustalla ovat erityisesti perustuslain 21 §:n muutoksenhakuoikeutta koskevat säännökset.

Esityksen mukaan asian kiireellisyyteen perustuva poikkeus voisi tulla sovellettavaksi varsin harvoin ja käytännössä tämän syyn vuoksi päätös voitaisiin antaa suullisena, jos päätös on voitava antaa välittömästi sen perusteena olevien seikkojen tultua viranomaisen tietoon.

Hallintolain 44 §:n 2 momentin mukaan annettaessa suullinen päätös asianosaiselle on ilmoitettava, miten asia on ratkaistu, ja selostettava ratkaisun perustelut.

Hallintolain 45 §:ssä säädetään hallintopäätöksen perustelemisesta. Pykälän 1 momentin mukaan päätös on perusteltava. Perusteluissa on ilmoitettava, mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun sekä mainittava sovelletut säännökset. Pykälän 2 momentissa säädetään tilanteista, joissa perustelut voidaan jättää esittämättä.

Hallintolain 54 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on annettava tekemänsä päätös viipymättä tiedoksi asianosaiselle ja muulle tiedossa olevalle, jolla on oikeus hakea siihen oikaisua tai muutosta valittamalla.

Hallintolain 55 §:n 1 momentin mukaan tiedoksianto toimitetaan tavallisena tai todisteellisena tiedoksiantona taikka, jos sitä ei voida edellä tarkoitetuin tavoin toimittaa, yleistiedoksiantona.

Hallintolain 56 §:n 1 momentin mukaan tiedoksianto yksityishenkilölle toimitetaan henkilölle itselleen tai tämän lailliselle edustajalle.

Hallintolain 60 §:n 1 momentin mukaan tiedoksianto on toimitettava postitse saantitodistusta vastaan, jos se koskee velvoittavaa päätöstä, jonka tiedoksisaannista alkaa kulua muutoksenhaku-aika tai muu vastaanottajan oikeuteen vaikuttava määräaika.

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 3 luvussa säädetään valituksen tekemisestä. Lukuun sisältyvän 16 §:n 1 kohdan mukaan valitukseen on liitettävä valituksen kohteena oleva päätös valitusosoituksineen.

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 6 §:n 1 momentin mukaan jos virkamies, julkisyhteisön työntekijä tai muu henkilö julkista tehtävää hoitaessaan on menetellyt lainvastaisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä, oikeuskansleri voi antaa asianomaiselle huomautuksen vastaisen varalle, mikäli hän ei harkitse olevan aihetta syytteen nostamiseen. Huomautus voidaan antaa myös viranomaiselle tai muulle yhteisölle. Pykälän 2 momentin mukaan, jos asian

laatu niin vaatii, oikeuskansleri voi kiinnittää asianomaisen huomiota lain tai hyvän hallintotavan mukaiseen menettelyyn.

2 Arviointi

2.1 Yleistä

Koronaviruksen (covid-19) aiheuttama tartuntatautiepideemia käynnistyi vuoden 2020 alussa Kiinassa ja levisi nopeasti Eurooppaan. Suomessa uuden koronavirustyyppin aiheuttama vaikea infektio säädettiin yleisvaaralliseksi tartuntataudiksi 14.2.2020. Koronavirusepidemia levisi nopeasti Suomessa kevättalvella ja keväällä 2020. Maailman terveysjärjestö julisti koronavirusepidemian pandemiaksi 11.3.2020.

Tartuntatautilain karanteenia koskevalla päätöksellä tarkoitetaan henkilön erottamista muista määrättyyn paikkaan. Päätöksellä rajoitetaan henkilön oikeutta päättää liikkumisestaan ja olinpaikastaan sekä hänen oikeuttaan tavata muita ihmisiä. Kyseinen päätös puuttuu siten syvästi perusoikeutena turvatun liikkumisvapauden lisäksi perus- ja ihmisoikeutena turvattuun yksityiselämän suojaan sekä henkilökohtaiseen vapauteen, joka luonteeltaan yleisperusoikeutena suojaa ihmisen fyysisen vapauden ohella myös hänen tahdonvapauttaan ja itsemääräämisoikeuttaan. Karanteenia koskevalla päätöksellä puututaan yksilön oikeusasemaan julkisen vallan toimenpitein ja julkista valtaa käyttäen.

Hallintopäätökset on lähtökohtaisesti annettava kirjallisena ja ne on perusteltava. Vain laissa säädetyin edellytyksin hallintopäätös voidaan antaa suullisesti ja silloinkin päätös on viipymättä annettava myös kirjallisena. Kirjallinen muoto ja ratkaisun perustelut turvaavat osaltaan sitä, että päätöksensaaaja voi arvioida asiassa tehdyn ratkaisun lainmukaisuuden ja tarpeen hakea siihen muutosta. Korostuneen tärkeää on voida arvioida päätöksen lainmukaisuus silloin, kun päätös koskee perus- ja ihmisoikeuksina turvattuja oikeuksia, ja erityisesti silloin, kun päätöksellä julkista valtaa käyttämällä puututaan kyseisten oikeuksien ydinalueeseen.

Muutoksenhakuoikeus on yksi hyvän hallinnon tae ja keino pyrkiä vaikuttamaan henkilön oikeuksia ja velvollisuuksia koskeviin, hänen oikeusasemaansa vaikuttaviin hallintopäätöksiin. Se on keskeinen oikeusturvakeino, jolla voidaan valvoa julkisen vallan käyttämistä.

Hallintopäätöksen kirjallinen muoto on muutoksenhaun edellytys. Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 16 §:n mukaan valitukseen on liitettävä valituksenalainen päätös. Kirjallisen päätöksen tiedoksisaannista lähtee hallintolain 43 §:n 3 momentin mukaan myös kulumaan muutoksenhakuaika.

Muutoksenhaussa asia voidaan arvioida uudelleen ja tarvittaessa hallintopäätös voidaan kumota tai muuttaa. Muutoksenhaulla voi siten olla tosiasiallisia vaikutuksia asianosaisen oikeusasemaan. Mikäli asianosaisen oikeusasemaan vaikuttava hallintopäätös, jonka täytäntöönpanosta aiheutuvat vaikutukset ovat peruuttamattomia, pannaan täytäntöön ennen kuin se on mahdollista saattaa muutoksenhakuviranomaisen käsiteltäväksi, ei muutoksenhaulla voi olla tosiasiallisia vaikutuksia ja muutoksenhakuoikeus jää pitkälti muodolliseksi.

Karanteenia koskevan päätöksen täytäntöönpanon jälkeen karanteenia edeltänyttä tilannetta ei ole mahdollista palauttaa ennalleen. Koska kyseisen päätöksen täytäntöönpanon kieltäminen tai keskeyttäminen on tartuntatautilain 91 §:n 2 momentin mukaisesti mahdollista muutoksenhakuviranomaisen päätöksellä muutoksenhaun yhteydessä, ei päätösten täytäntöönpanoon ja vaikutuksiin voi tälläkään keinolla vaikuttaa, jollei muutoksenhaku tosiasiallisesti ole mahdollista.

Tartuntatautilain 92 §:ssä säädetyn mukaisesti karanteenia koskevia päätöksiä koskevat muutoksenhakuasiat on käsiteltävä kiireellisesti. Säännöksen taustalla on muun muassa ihmisoikeussopimuksen määräys, jossa korostetaan oikeutta saada vapaudenriistoa koskevan päätöksen laillisuus tutkittavaksi viipymättä. Vaatimus kiireellisestä käsittelystä varmistaa osaltaan sitä, että muutoksenhaulla voi olla tosiasiallisia vaikutuksia valittajan oikeusasemaan.

Muutoksenhakuoikeus karanteenia koskevaan päätökseen on edellä mainituin tavoin erityisen merkityksellinen päätöksen perus- ja ihmisoikeusvaikutusten vuoksi ja koska kyseisiin perus- ja ihmisoikeuksiin puuttuminen on mahdollista kieltää tai määrätä keskeytettäväksi muutoksenhaun yhteydessä.

2.2 Kantelijan lapsen karanteenia koskeva päätös

Kantelun mukaan kantelijan lapsi oli ollut jalkapalloharjoituksissa 15.11.2020 ja samoissa harjoituksissa ollut joukkueeseen kuulunut toinen lapsi oli 17.11.2020 saanut positiivisen tuloksen koronavirustestistä. Jalkapallojoukkueen valmennusjohto oli tehnyt ilmoituksen positiivisesta testituloksesta ja harjoituksissa olleista lapsista Espoon kaupungin tartuntatautiyksikköön, josta oli soitettu kantelijalle 20.11.2020. Kantelija oli jättänyt tuolloin soittopyynnön tartuntataudeista vastaavalle lääkärille. Kantelijalle oli 21.11.2020 tullut puhelu, johon hän ei ollut vastannut. Puhelun jälkeen hän oli saanut tekstiviestin tuntemattomasta numerosta. Samana päivänä tartuntataudeista vastaava lääkäri oli soittanut hänelle. Karanteenia koskeva kirjallinen päätös oli tehty 23.11.2020 ja kantelija oli saanut sen postitse 30.11.2020.

Kantelijan mielestä karanteenia koskevalle päätökselle ei ollut edellytyksiä ja menettely sen antamisessa oli virheellistä. Kantelija on kysynyt kantelussaan, mikä hänen tartuntatautiyksiköstä

saamansa puhelun merkitys oli, ja viitannut samassa yhteydessä näkemykseensä, että karanteeni koskeva päätös on annettava kirjallisesti.

Espoon kaupungin selvityksen mukaan kantelussa selostettu tapaus on pääsääntöisesti edennyt Espoon kaupungin hyväksymän prosessin mukaisesti ja karanteenia koskeva päätös on ollut perusteltu.

Selvityksen mukaan koronapandemia aiheutti suuren määrän altistumisia, minkä vuoksi karanteenia koskevien päätösten toimitamisessa altistuneille tapahtui viivettä. Jotta yleisvaarallisen tartuntataudin leviämistä pystyttiin estämään, välitettiin selvityksen mukaan tieto altistuneelle tai alaikäisen ollessa kyseessä hänen huoltajalleen ensisijaisesti puhelimitse. Kirjallinen karanteenipäätös lähetettiin selvityksen mukaan myöhemmin postitse.

Kantelun liitteenä olevan kantelijan lapsen karanteenia koskevan 23.11.2020 päivätyn päätöksen mukaan kantelijan lapsi oli altistunut covid-19-tautia aiheuttavalle uudelle koronavirukselle 15.11.2020 ja hänet oli määrätty karanteeniin ajalle 21.-25.11.2020 tartunnan leviämisen ehkäisemiseksi. Päätöksessä oli muutoksenhakuohjaus ja liitteenä valitusosoitus.

Kantelusta tai kaupungin selvityksestä ei yksityiskohtaisemmin ilmene, mikä kantelijan ja kaupungin edustajien välisten 20. ja 21.11.2020 käytyjen puhelinkeskustelujen sisältö oli. Asiakirjoista ei siten myöskään ilmene, oliko kantelijalle tuolloin annettu tieto hänen lapsensa määrittämisestä karanteeniin. Siihen kuitenkin viittaa se, että kantelija tiedustelee kantelussaan puhelinsoiton merkitystä ja viittaa samalla siihen, että päätös on annettava kirjallisesti. Kaupungin selvityksestä on pääteltävissä, että karanteenia koskeva päätös ilmeisesti annettiin kantelijalle tiedoksi puhelimitse.

Totean tältä osin, että karanteenia koskeva päätös on hallintolain 43 §:n 2 momentin mukaan mahdollista antaa suullisesti, mutta päätös tulee pykälän 3 momentin mukaisesti suullisen päätöksen antamisen jälkeen antaa viipymättä myös kirjallisesti. Espoon kaupunki on kantelijan arvostelemassa tilanteessa antanut karanteenia koskevan kirjallisen päätöksen 23.11.2020 ja siis se on siis annettu kahden vuorokauden kuluessa karanteenin alkamisesta 21.11.2020.

Hallintolakia koskevan hallituksen esityksen ([HE 72/2002 vp](#)) yksityiskohtaisissa lain 43 §:ää koskevissa perusteluissa ole täsmennetty käsitteen viipymättä sisältöä. Lähtökohtaisesti sen voidaan katsoa tarkoittavan, että päätös on annettava niin pian kuin se on mahdollista. Karanteenia koskevan päätöksen kohdalla viipymättömyyden vaatimus korostuu myös sen vuoksi,

että muutoksenhaku päätökseen käy karanteenijän kulumisen vuoksi merkityksettömäksi, mikäli asianosainen ei saa kirjallista päätöstä riittävän joutuisasti¹.

Kun otetaan huomioon, että karanteenia koskevalla päätöksellä on puututtu kantelijan lapsen perus- ja ihmisoikeuksiin sekä se, että karanteenia koskevaan päätökseen oli tullut voida hakea nopeasti muutosta karanteenijän kulumisen vuoksi, on mielestäni menettely, jossa kirjallisen päätöksen antaminen on kestänyt kaksi päivää, altis arvostelulle. En katso kirjallisen päätöksen antamisen tapahtuneen hallintolain 43 §:n 3 momentin edellyttämällä tavalla viipymättä.

Siltä osin kuin kantelija arvostelee karanteenia koskevan päätöksen sisältöä ja perusteluja puutteelliseksi totean seuraavan.

Hallintolain 45 §:n mukaan hallintopäätös on perusteltava ja perusteluissa on ilmoitettava, mitkä seikat ja selvitykset ratkaisuun ovat vaikuttaneet.

Kantelijan lapsen karanteenia koskevan päätöksen perusteluna on todettu, että kantelijan lapsi oli altistunut covid-19 -tautia aiheuttavalle virukselle 15.11.2020. Päätöksen tosiasia-perustelut ovat varsin niukat. Niistä ei ilmene yksilöidysti se, miksi ja miten lääkäri oli todennut lapsen altistuneen koronavirukselle. Päätöksen oikeudellinen peruste eli tartuntatautilain 60 § päätöksestä sen sijaan käy asianmukaisesti ilmi.

Kaupunki on todennut selvityksensä asiasta, että ”salassapitovelvollisuuden vuoksi altistuneille ei aina voida kertoa tarkempia yksityiskohtia covid-19-tapauksen henkilöllisyydestä tai altistumiseen johtaneista olosuhteista, eikä niitä ole myöskään kirjattu karanteenipäätöslomakkeeseen”. Päätöksen perustelemissa on toki tullut ottaa huomioon se, ettei siinä samalla paljasteta kenenkään ulkopuolisen henkilön salassa pidettäviä tietoja, mikä on voinut vaikuttaa perustelujen yksityiskohtaisuuteen ja laajuuteen. Nähdäkseni altistumista olisi kuitenkin voinut päätöksessä konkretisoida edellä selostettua tarkemmin paljastamatta salassa pidettäviä tietoja.

Ymmärrän hyvin myös ne ajalliset ja työmäärälliset paineet, joissa karanteenipäätöksiä käytännössä on tehty. Ottaen huomioon karanteenipäätöksen merkityksen asianosaisen kannalta pidän asiassa tehtyä päätöstä puutteellisesti perusteltuna. Selvityksestä ei käy ilmi, oliko päätöksen perusteena olleita seikkoja kantelijan kanssa asiasta käydyissä puhelinkeskusteluissa mahdollisesti käsitelty myöhemmin annetusta kirjallisesta päätöksestä ilmenevää tarkemmin.

¹ Näin olen todennut myös 20.6.2021 antamassani päätöksessä [OKV/419/10/2020](#). Asiassa karanteenia ja eristämistä koskeneet kirjalliset päätökset oli tehty vasta karanteeni- ja eristämisaajan päättymisen jälkeen, minkä seurauksena muutoksenhaku kyseisiin päätöksiin olisi ollut tosiasiallisesti vaikutuksetonta. Ratkaisu koski viranomaisen menettelyä huhtikuussa 2020 eli koronavirusepidemian alkuvaiheissa.

Karanteenin määräämisen edellytysten täyttyminen on asiassa ollut mahdollista saattaa tuomioistuimen arvioitavaksi. En kerrottuun nähden pidä aiheellisena ryhtyä laillisuusvalvojana arvioimaan kantelussa arvosteltua lääkärin arviota kantelijan lapsen altistumisesta.

2.3 Karanteenia koskevan päätöksen tiedoksiantaminen

Kantelussaan kertomansa mukaan kantelija sai 23.11.2020 päivätyn karanteenia koskevan päätöksen tiedokseen postitse 30.11.2020. Päätöksessä kantelijan lapsi oli määrätty karanteeniin ajalle 21.-25.11.2020. Kantelija arvostelee sitä, että hän sai karanteenia koskevan päätöksen tiedokseen vasta karanteenin päättymisen jälkeen.

Kaupunki on vedonnut selvityksessään siihen, että kantelussa tarkoitettuna ajankohtana koronapandemia aiheutti suuren määrän altistuksia, mikä aiheutti viiveitä karanteenia koskevien päätösten toimitamisessa asianosaisille.

Hallintolain 54 §:n 1 momentin mukaan päätös on annettava tiedoksi viipymättä asianosaiselle. Hallintolakia koskevan hallituksen esityksen ([72/2002 vp](#), s. 117) perustelujen mukaan säännös sisältää yleisen ajallisen tehosteen, jonka mukaan viranomaisen on ryhdyttävä tiedoksiantoa edellyttäviin toimenpiteisiin viipymättä sen jälkeen, kun se on tehnyt asiassa päätöksen. Tällä pyritään varmistamaan, ettei päätöksen tekemisen ja tiedoksiannon välinen aika pitkity aiheettomasti. Esityksessä on katsottu, että vaikka perustuslain 21 §:n 1 momentti ei suoranaisesti aseta vaatimuksia muulle kuin asian vireilläolon pituudelle, tähän voidaan katsoa liittyvän läheisesti vaatimus siitä, että myös päätöksen kohteena olevan henkilön kannalta olennainen tiedoksianto toimitetaan viivytyksettä.

Minulla ei ole epidemian kulusta yleisesti tiedossa olevan tiedon perusteella syytä epäillä kaupungin selvitystä epidemian vaikutuksista kaupungin terveydenhuollon ja tartuntatautiyksikön työmäärään ja sitä kautta päätösten toimittamiseen asianosaisille. Selvityksestä ei ilmene, milloin karanteenia koskeva päätös postitettiin kantelijalle. Käytettävissä olevien tietojen mukaan kantelija sai päätöksen tiedokseen viikon kuluttua kirjallisen päätöksen tekemisestä. Sitä voidaan pitää pitkänä aikana kantelussa kuvatussa tilanteessa, jossa karanteeniaika on kokonaisuudessaan ollut vain viisi päivää. Asiaa arvioitaessa on huomioon otettava kuitenkin myös se, että päätöksen kulkuun postitse ovat voineet vaikuttaa kaupungin vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolella olevat tekijät.

Totean, että kantelijan lapsen oikeuksia ja oikeusturvaa olisi paremmin turvannut se, että tiedoksianto olisi toteutunut tapahtunutta joutuisammin. Koska muutoksenhaku on alkanut vasta kirjallisen päätöksen tiedoksisaamisesta ja siis vasta sen jälkeen, kun karanteeniaika on jo päättynyt, on muutoksenhaku päätökseen käynyt käytännössä merkityksettömäksi.

Päätöksen tiedoksianto on kuitenkin hallintolain säännösten mukaan voitu hoitaa postitse eikä tiedossani ole sellaisia kaupungin vastuulle kuuluvia seikkoja, jonka perusteella minulla olisi perusteita laillisuusvalvonnallisesti arvostella kaupungin menettelyä päätöksen tiedoksiantamisessa.

2.4 Kantelijalle puhelimitse lähetetty viesti

Kantelija arvostelee puhelimitse 21.11.2020 Espoon kaupungin tartuntatautiyksiköstä saamaansa viestin sisältöä asiattomaksi muun muassa siinä esitetyn uhkauksen vuoksi. Kantelun mukaan viesti oli seuraava:

”Hei. Yritimme tavoittaa "lasta" ja hänen äitiään karanteeniasian selvittämiseksi. Soitan kohta uudelleen. Mikäli emme tavoita teitä puhelimitse jää jäljelle enää virka-apu eli että poliisi käy kotona ja auttaa asian selvittämisessä. Puhelimitse asian hoito olisi sujuvampi. Karanteenin noudattamatta jättämisestä tai rikkomisesta poliisi voi määrätä sakot tai enintään kolme kuukautta vankeutta. Karanteeni on alkanut 17.11. tiedotteella. Terveisin Espoon tartuntatautiyksikkö sh Eija”

Selvityksen mukaan kantelijalle lähetetty tekstiviesti ei ollut Espoon kaupungin ohjeistuksen mukainen. Kaupunki on selvityksessään pahoitellut viestin epäasiallista sisältöä. Vaikka viestissä kerrotaan tavoitellun kantelijan lasta, ei kaupungin käytäntönä sen selvityksen mukaan ole soittaa alaikäiselle karanteeniin asetettavalle. Kaupungin selvityksen mukaan tieto karanteenista ja karanteenia koskevat ohjeet annetaan huoltajalle. Kaupunki ei ole selvityksessään tarkemmin yksilöinyt, miksi se katsoo viestin olleen epäasiallinen.

Yhdyn kantelijan ja kaupungin näkemykseen viestin sisällön epäasiamukaisuudesta seuraavin perustein.

Hallintolain 8 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa. Hallintolakia koskevan hallituksen esityksen ([HE 72/2002 vp](#), s. 62) mukaan neuvontavelvollisuutta koskevat säännökset ilmentävät viranomaisen palveluperiaatetta. Esityksen mukaan neuvontavelvollisuus koskisi lähtökohtaisesti menettelyllisiä kysymyksiä ja siihen kuuluisi esimerkiksi tietojen antaminen viraston käytännöstä, kuten käsittelytavasta ja -vaiheista. Viranomaisen olisi huolehdittava siitä, että asiakkaalla on selkeä käsitys menettelyllisten oikeuksiensa käyttämisestä.

Hallintolain 9 §:n 1 momentissa säädetään hyvän kielenkäytön vaatimuksesta. Hallintolakia koskevan hallituksen esityksen ([HE 72/2002 vp](#), s. 64) mukaan kielenkäytön laadulla ja virkamiehen tavalla ilmaista asioita on katsottu olevan merkitystä perustuslain 21 §:ssä tarkoitettujen hyvän

hallinnon takeiden toteutumisen kannalta. Säännöksessä mainittuihin asiallisen, selkeän ja ymmärrettävän kielenkäytön vaatimuksiin kuuluisi sellainen ilmaisutapa, jonka perusteella hallinnon asiakkaan voidaan olettaa yksiselitteisesti ymmärtävän asian sisällön ja saavan siitä asian laatuun nähden riittävästi tietoa. Säännös edellyttäisi esityksen mukaan esitystavalta siten sekä kielellistä selkeyttä että sisällöllistä ymmärrettävyyttä. Lisäksi kielenkäytön asiallisuus merkitsisi myös sitä, ettei hallinnon asiakkaaseen kohdisteta loukkaavia tai väheksyviä sanontoja.

Totean, että hyvään hallintoon kuuluvan neuvonnan on oltava asiallisesti virheetöntä ja se on annettava sekä sisällöllisesti että kielellisesti ymmärrettävällä ja asiallisella tavalla.

Kantelijan lapsen karanteenia koskevassa kirjallisessa päätöksessä on kerrottu, että karanteenin rikkominen on rangaistavaa ja että siitä voidaan rikoslain 44 luvun 2 §:n nojalla terveydensuojelurikkomuksena tuomita sakkoon tai vankeuteen enintään kolmeksi kuukaudeksi. Kantelijalle toimitetussa viestissä oleva rangaistusuhka on siten perustunut karanteenia koskevaan päätökseen. Asiassa ei ole varmuutta siitä, oliko rangaistusuhasta kerrottu mahdollisen suullisen karanteenia koskevan päätöksen tiedoksiantamisen yhteydessä.

Kantelijan saaman viestin sävyä voidaan kantelijan toteamin tavoin pitää jossain määrin uhkaavana ja siitä on saanut käsityksen, että siinä mainittu rangaistusuhka olisi kohdistunut kantelijan 12-vuotiaaseen lapseen. Rikoslain 3 luvun 4 §:n 1 momentin mukaan rangaistusvastuun edellytyksenä on, että tekijä on teon hetkellä täyttänyt viisitoista vuotta. Mainitun lainkohdan perusteella kantelijan lapsen menettely ei olisi voinut tulla rikosoikeudellisesti rangaistavaksi. Viestin sisältö on ollut sisällöltään virheellinen myös sikäli, ettei poliisilla ole ollut siinä todettua toimivaltaa rangaistuksen määräämiseen siinäkään tapauksessa, että rikoksentekijä olisi viisitoista vuotta täyttänyt. Viesti on siten ollut tarkoitukseltaan epäselvä ja sisällöltään virheellinen.

Viestistä käy lisäksi ilmi, että kantelijan lapsen karanteeni olisi alkanut jo 17.11.2020, vaikka se kirjallisen karanteenipäätöksen mukaan on alkanut vasta 21.11.2020. Viestistä on lisäksi voinut saada käsityksen, että karanteeni olisi määrätty tiedotteella, vaikka karanteenin määrääminen edellyttää hallintopäätöksen tekemistä. Myös kyseiset tiedot ovat olleet virheellisiä.

3 Johtopäätökset ja toimenpiteet

Kantelijan lapselle oli Espoon kaupungin tartuntatautiyksiköstä annettu kirjallinen karanteenia koskeva päätös kaksi päivää sen jälkeen, kun se käytettävissä olevien tietojen mukaan ilmeisesti oli ensin annettu suullisesti. Kirjallista päätöstä ei asiassa ilmenneet seikat huomioiden ollut annettu hallintolain 43 §:n 3 momentissa tarkoitetulla tavalla viipymättä.

Kaupungin kantelijan lapselle antama karanteenia koskeva päätös oli perusteltu niukasti eikä perusteluista ilmennyt, miksi kantelijan lapsen katsottiin altistuneen koronavirukselle. Päätös ei

arvioni mukaan tosiasiaperusteluiltaan vastannut hallintolain 45 §:n 1 momentissa päätöksen perustelemiselta edellytettyä.

Kaupungin tartuntatautiyksikön kantelijalle puhelimitse lähettämä hänen lapsensa karanteenia koskeva viesti sisälsi virheellistä tietoa ja se ei ollut sisällöltään täysin yksiselitteinen. Se ei näin ollen täyttänyt hallintolain 8 §:n 1 momentin mukaista vaatimusta sisällöllisesti virheettömästä neuvonnasta eikä lain 9 §:n 1 momentin vaatimusta hyvästä kielenkäytöstä.

Kiinnitän kerrotun vuoksi Espoon kaupungin tartuntatautiyksikön huomiota hallintolain 8 §:n 1 momentin, 9 §:n 1 momentin, 43 §:n 3 momentin ja 45 §:n 1 momentin huolelliseen soveltamiseen.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiini.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskanslerin sijainen

Petri Martikainen

Esittelijäneuvos

Marjo Mustonen